

**Requisitoir Hoofdofficier van Justitie Henry Hambeukers
ter gelegenheid van de installatie van rechter Gerard van den Dungen
Installatiezitting Kralendijk, Bonaire 23 september 2016**

Mijnheer de President
Edelachtbaar College
Meneer de Gezaghebber
Mijnheer de Rijksvertegenwoordiger
Mijnheer de Korpschef
Geachte heer Deken
Genodigden, professioneel en anderszins betrokkenen
Beste familie, vrienden en belangstellenden,
Maar in het bijzonder beste mr. Gerard van den Dungen, rechter te Bonaire,

Het is mij een eer vandaag te mogen requireren tot installatie van mr. van den Dungen tot rechter bij het Gemeenschappelijk Hof en zeker ook, als u mij toestaat, als 'de' rechter op Bonaire.

Felicities aan hemzelf, aan zijn gezin in Nederland en natuurlijk aan het Hof zijn op zijn plaats en welgemeend.

'De' rechter op Bonaire. Ik noem het niet voor niets.

Bonaire en het Openbaar Ministerie zijn blij dat steeds weer een ervaren rechter op Bonaire wordt geplaatst. Die levend binnen de Bonairiaanse gemeenschap recht doet op Bonaire. Hier zijn basis heeft.

Het is al lang niet meer zo dat Bonaire als een buitenpost van Curacao wordt gezien. En kan worden gezien.

Bonaire heeft een eigen problematiek, eigen leefomstandigheden, eigen mores en -en dat gaat natuurlijk in het bijzonder ook het OM aan- een criminaliteit waar met kennis van de lokale omstandigheden een juridisch instrumentarium op dient te worden toegepast.

Op civiel en bestuursrechtelijk gebied is het al goed die mores te kennen. Maar ik ben overtuigd dat het voor een rechter-commissaris in strafzaken een duidelijke pre is als hij de weg weet op het eiland. Al is het maar omdat politiemensen, advocaten en verdachten daar van uitgaan. En dat Gerard van den Dungen Papiamentu verstaat en spreekt is zeker een voordeel.

Toen mr. van den Dungen enkele weken geleden kennis kwam maken, vlak voordat hij het stokje van mr. Koopmans zou overnemen, verkeerde Bonaire nog in ongeloof over het feit dat de politieman Ferry Bakx zijn leven had gelaten bij het reageren op een melding. Tijdens zijn werk was hij doodgeschoten.

En de nacht voor onze kennismaking had er een gewapende overval plaatsgevonden op de Scholengemeenschap waarbij op een bewaker is geschoten.

Godzijdank geen gebruikelijke week op Bonaire. Maar wel een realiteit.

De tijd dat men zich afvraagt of er voor een eigen rechter-commissaris op een eiland van 18.000 zielen genoeg werk is, is dan ook verleden tijd.

Bonaire kent een forse criminaliteitsdruk. Van oudsher kennen we op het eiland veel geweldscriminaliteit. Maar de ligging vlakbij drugsproductielanden, de toegankelijkheid vanaf de zee en de goede logistieke verbindingen met welvarende westerse landen maken het eiland ook kwetsbaar voor grensoverschrijdende drugscriminaliteit.

De signalen van financieel-economische criminaliteit, mensenhandel en uitbuiting en georganiseerde criminaliteit in brede zin, worden ook steeds duidelijker. De criminologische factoren zijn er ook naar:

- Armoede in de regio,
- de ligging in een migratieregio,
- onstuimige economische ontwikkeling zeker op het gebied van bouw en toerisme,
- een grotendeels nog contante economie,
- een nog jonge en daardoor nog niet volgroeide overheid
- en met de dollar de mondiaal meest gebruikte en dus vanuit crimineel oogpunt meest aantrekkelijke lokale munteenheid.

De aantrekkingskracht van Bonaire op criminaliteit is dus groot.

En een recent onderzoek in opdracht van het Ministerie van Veiligheid en Justitie vermeldt dan nog als relevante factor dat er veel jonge mannen op het eiland wonen in de leeftijd waarin ook veel criminelen actief zijn.

Die criminaliteitsdruk en veiligheidsbedreigingen zijn groot en vragen dus om een antwoord. En ik maak graag van de gelegenheid gebruik om te vertellen waar het OM dat antwoord in zoekt.

In 2013 werd in het Veiligheidsbeeld BES-eilanden nog opgetekend dat er aanwijzingen waren voor allerlei vormen van criminaliteit, maar nog geen harde gegevens voorhanden waren. Nog steeds beschikken we niet over harde en kwantitatieve gegevens. Maar het zicht op de problematiek wordt duidelijker.

Bonaire hoeft zich wat criminaliteitsproblematiek nog niet te meten met een aantal omringende landen als Sint Maarten en Curacao. Maar net als in die landen wordt duidelijk dat als we ingaan op de traditionele weg, de kans groot is dat we de slag verliezen. En onveiligheid toeneemt.

Die traditionele weg -en veroorloof me dat ik het omwille van de helderheid wat versimpeld beschrijf- houdt in dat het OM zich vooral beperkt tot het leiding geven aan opsporingsonderzoeken. En met de opsporingsdiensten proberen om op een zo onderbouwd mogelijk manier keuzes te maken tussen alle mogelijke onderzoeksthema's.

De bijdrage van het strafrecht aan de veiligheid is dan afhankelijk van het effect van dat strafrecht op individuele daders en op de afschrikking die wordt bereikt naar anderen toe.

We moeten vaststellen dat de veiligheid daarmee onvoldoende wordt gediend. Dat we daar de oorlog niet mee gaan winnen en op sommige terreinen aan het verliezen zijn.

Want misdaad heeft niet stilgestaan.

Misdaad en zeker georganiseerde misdaad werkt mondiaal en is mondiaal georganiseerd. Maakt gebruik en misbruik van vergaande technologie. Is bereid steeds zwaarder geweld te gebruiken. Maakt op sluwe wijze misbruik van knelpunten in regelgeving. Vaart slim door de ruimte tussen de wal en het schip die zo vaak tussen overheidsinstrumenten of zelfs tussen betrokken landen ontstaat. Sterker nog: ondermijnende criminaliteit manipuleert die overheidsinstrumenten zodat zij krachteloos worden of zelfs ingezet worden voor criminele belangen. Corruptie en verweving van belangen verlammen de overheid.

Strafrechtelijke onderzoeken en veroordeling van individuen vormen daartegen geen afdoende instrument. Je moet het fenomeen tegemoet treden. Ook met strafrechtelijke instrumenten, maar er is meer nodig.

Het OM wil daarom naast het traditionele handwerk, ook andere wegen bewandelen. Het OM vindt dat dat noodzakelijk is. Het is simpel: we moeten iets.

Grosso modo komen de ambities neer op drie thema's: professionaliteit, integrale aanpak en communicatie

1) Natuurlijk willen we als organisatie voortdurend blijven werken aan deskundigheid, zorgvuldigheid, efficiëntie en transparantie.

Dat klinkt vanzelfsprekend en zal niet verbazen. Maar die keuze dwingt ons tot actie.

Tot daadwerkelijke investeringen in vakmanschap en specifieke expertises.

Maar ook in bewuste aandacht voor zaken als slachtofferzorg en de zorg voor een professionele bedrijfsorganisatie.

Dat kunnen en mogen geen papieren uitgangspunten blijven. Alleen een professioneel OM kan een moeilijker geworden rol aan.

2) Om het strafrecht geen solistisch en eenzaam instrument tegen criminaliteit te laten zijn, willen we het meer en meer inzetten in een integrale aanpak. Dat willen we doen met partners. Traditionele partners als de politie. Met relatief nieuwe partners als andere bestuursdiensten. Maar ook met op het oog niet meteen voor de hand liggende,

onverwachte partners als private partners en maatschappelijke organisaties. Met hen willen we bekijken hoe we een gezamenlijk weerwoord kunnen bieden aan criminaliteit. En belangrijker: dat dan ook met die partners feitelijk gaan doen. Het kernwoord is integraliteit. Als regelgeving, uitvoering, preventie, zelfregulering en repressie door middel van strafrecht als een geheel worden ingezet, is de weerbaarheid van de overheid en van de maatschappij tegen criminaliteit optimaal. Dat vergt probleemonderkenning bij alle partners en de bereidheid om niet vooral voor eigen doelen maar voor een overstijgend doel te gaan. Dat vergt investeringen die het OM bereid is te doen. Niet alleen hier in mooie woorden maar ook in de praktijk. Dat betekent dat het OM vanuit de eigen rol initiatieven neemt om partijen bijeen te brengen en tot resultaten te komen. En daarin de belangen van anderen onderkent en daar ook rekening mee houdt.

Bereidheid om onze eigen uitgangspunten in samenwerking ondergeschikt te maken aan een gezamenlijk doel was niet altijd ons sterkste punt in het verleden.

Deze ambitie om in te zetten op integrale aanpak betekent niet dat we alleen nog maar aan de slag gaan als een aanpak volledig integraal is. Als alle betrokkenen meedoen en tot het uiterste gaan. Zeker om deze ontwikkeling op gang te krijgen, zullen we ook kleinschalige samenwerking omarmen. En zoals gezegd ook met minder traditionele partners.

3) De derde ambitie ziet op Communicatie.

Het aantal potentiële partners in de strijd tegen criminaliteit is onbegrensd. Iedereen heeft belang bij veiligheid en dus is ook iedereen een potentiële partner. Maar om tot partnership te komen, moet het gezamenlijke belang voor het voetlicht komen en moeten we elkaar kennen.

Dat betekent dat het OM de komende jaren veel waarde hecht aan communicatie. Niet alleen aan de gebruikelijke persberichten over aanhoudingen en veroordelingen. Maar ook aan communicatie over verschijningsvormen van criminaliteit, met uitleg over de korte en lange termijnschade voor een samenleving die door verschillende vormen van criminaliteit wordt veroorzaakt. Dus ook met uitleg waarom het OM aan sommige strafbare feiten meer aandacht wil besteden dan aan andere.

Dat betekent niet alleen communicatie naar de maatschappij, maar ook met de maatschappij. Open staan voor dialoog.

Door beelden rondom criminaliteit en de effecten er van op het dagelijks leven met elkaar te bespreken, maak je die effecten voor iedereen zichtbaar en kan iedereen gaan inzien dat niemand onaangeraakt blijft door criminaliteit.

En dat iedereen van goede wil nadelen ondervindt of gaat ondervinden van misdaad. Dan ontstaat er draagvlak voor bestrijding. Betrokkenheid bij bestrijding.

Ik haalde eerder het doodschietsen van de agent hier op Bonaire aan. Op Dia di Boneiru beschreef de waarnemend gezaghebber dat die gebeurtenis een belangrijk moment is geweest op Bonaire. Tegenstellingen, discussies werden terzijde geschoven in een

gezamenlijke afkeuring. Die energie maakte zelfs een ontwikkeling mogelijk waarin de oude tegenstellingen tussen wij en zij op het eiland verzacht werden. Dat is heel hoopgevend. Hopelijk gebeurt het niet meer ten koste van een leven. Maar als we iets van die energie kunnen mobiliseren tegen het brede fenomeen criminaliteit, dan is dat een gigantische belemmering voor het woekeren van misdaad.

Mooie woorden, al zeg ik het zelf. Maar wat betekent dat nou voor Bonaire en voor Saba en Sint Eustatius?

Het is niet helemaal nieuw. In deze lijn zijn we al bezig. In grote en kleine dingen. En met wat creativiteit zie je ook overal kansen.

OM, politie en KMar hebben in de afgelopen jaren verschillende onderzoeken uitgevoerd naar drugsmokkel via de luchthaven op Bonaire. Smokkelaars werden aangehouden en veroordeeld. Soms samen met medewerkers die een oogje hadden dichtgeknepen of nog verder waren gegaan. We hadden echter niet de indruk dat de smokkel daarmee stopte.

Sinds anderhalf jaar zitten overheidspartners en private partners die werkzaam zijn op de luchthaven en die allemaal belang hebben bij een veilige luchthaven rond de tafel. En worden de lessen die uit de strafrechtelijke onderzoeken kunnen worden getrokken, met elkaar besproken. Worden maatregelen besproken om de kwetsbare punten en processen aan te pakken. We stellen ons als partners 'an sich' voor de hand liggende vraag: Hoe zorgen we dat het verdraaid moeilijk wordt om een sporttas met drugs aan boord van de KLM te krijgen? Geloof het of niet, maar die vragen zijn nog nooit in z'n brede samenstelling besproken.

Ik kijk jaloers naar mijn collega op Curacao. Met de verschillende projecten in de Ta Basta Awor-aanpak heeft het OM daar laten zien dat het partijen bij elkaar krijgt om wijkveiligheid te vergroten door preventiewinkels en buurtwacht.

Een ander voorbeeld is de samenwerking om geitendiefstal op Bonaire tegen te gaan. Geitendiefstallen zijn vrij eenvoudig uit te voeren. De verkoop van het vlees van meteen na de diefstal geslachte geiten is vrij eenvoudig. Weinig risico, grote opbrengst. Maar ook grote gevolgen. Geitenkuddes zijn veel geld waard en vormen vaak zelfs een familiespaarpot of de noodzakelijke aanvulling op het pensioen. Los van de emotionele waarde omdat het een in generaties opgebouwde kudde is.

Als geiten worden gestolen en geslacht, roept iedereen dat de buit te vinden moet zijn. Er zit immers geen stempel op. En dat de politie meer moet surveilleren in het uitgestrekte platteland om de dieven te kunnen pakken.

In die reacties zit een kern van waarheid. Er moet een systeem te bedenken zijn waarin gerichte controle op niet via de officiële lijnen in de verkoop gekomen vlees en handhaving van het verbod om zelf geiten te slachten en het vlees te verkopen, een hoge drempel opwerpen tegen geitendiefstal.

Dat systeem wordt nu bedacht. Niet door politie en de Warenkeurders alleen. Maar met de kunukero's erbij. Zij zijn belanghebbend en hebben de kennis maar ook de mogelijkheden om bestaande praktijken die de diefstal eenvoudig maken, te beëindigen. Het belangrijkste is echter dat het gezamenlijke belang EN de gezamenlijke verantwoordelijkheid is onderkend.

Het zou mooi zijn als de houders van restaurants en foodtrucks ook nog aansluiten.

We hebben veel gevallen van huiselijk geweld. In de strafrechtketen betekent dat aanhouding, vaak gekoppeld aan tijdelijke ontwrichting van gezin en inkomensverlies. Terwijl we het strafrecht vaak vooral inzetten om hulpverlening door te drukken. Maar we zien niet alle gevallen. We weten dat de kerken ook veel signalen krijgen. En bijvoorbeeld in de pastorale zorg ook hier mee aan de slag gaan. Gezinnen proberen te helpen. Het strafrecht loopt tegen knelpunten aan. Ik weet zeker dat de kerken ook tegen beperkingen oplopen. Het zou toch logisch zijn als we elkaar versterken. Helpen waar de ander geen mogelijkheden meer ziet. Dan moet het OM misschien zaken anders afdoen dan gebruikelijk. Om niet door de hulpverlening van een kerk heen te fietsen. Maar het resultaat is wellicht beter.

Ik las onlangs dat op de Bovenwindse eilanden senior citizens zich hadden uitgesproken tegen huiselijk geweld. Die betrokkenheid komt voort uit inzicht in de omvang van het probleem maar ook vanuit zicht op de schade die huiselijk geweld aanricht. Concrete, lokale kennis. En de senioren hebben gezag in hun eigen familie en kunnen dus voor ons een partner vormen om het probleem in beeld te brengen, maar ook om concrete probleemgevallen anders dan met criminalisering tegemoet te treden. Voldoende redenen om samenwerking, partnership te onderzoeken. Dit soort onverwachte partners zullen we echt steeds meer gaan opzoeken.

Sinds ongeveer een jaar kennen we een eilandelijk platform criminaliteitsbestrijding. Politie, bedrijfsleven, OM en bestuur komen bijeen om veiligheidsissues met elkaar te bespreken en te bezien welke maatregelen genomen kunnen worden en hoe samenwerking de werking kan versterken. Traditioneel vraagt het bedrijfsleven de overheid om meer veiligheid. In het EPC zoeken we samen naar oplossingen en drempels.

Het kan ook in eenvoudig te realiseren dingen zitten. Een collega van het parket heeft onlangs een bijdrage geleverd aan een voorlichtingsbijeenkomst voor accountants over het systeem van meldingen van ongebruikelijke transacties. Een instrument om witwassen te voorkomen. De insteek was niet om met het justitievingertje te zwaaien en te wijzen op het strafbaar zijn van niet-melden maar om uitleg te geven wat het maatschappelijk belang is van die meldingen bij het overheidsstreven om witwassen tegen te gaan. En om het gesprek aan te gaan over de afwegingen die wel en niet een rol zouden kunnen spelen bij de vraag melden of niet.

U vraagt zich wellicht af of het OM nu met deze nieuwe ambities de hele wereld gaat verbeteren. Neen, wij onderkennen dat wij die ambities in moeten zetten met een zekere focus.

Wij brengen in de samenwerking vooral het strafrecht in en we hebben niet de luxe om nieuwe werkterreinen voor het strafrecht aan te boren. Werkterreinen waar anderen al actief en effectief zijn.

Het strafrecht is een ingrijpend instrument dat proportioneel moet zijn gezien de aan te pakken problematiek. We moeten het inzetten waar de meeste kans op effect bestaat. Of waar andere middelen juist geen effect meer opleveren.

Dus niet elk maatschappelijk probleem is een werkveld voor ons. Wat wel?

Het OM zal altijd geweld blijven bestrijden. De overheidsreactie op de onveiligheid die geweld met zich meebrengt kan niet uitblijven.

Daarnaast is de aanpak van grensoverschrijdende ondermijnende criminaliteit een terrein waar het OM op focust. De schadelijkheid en verschijningsvormen van ondermijning roepen ook om een ingrijpend instrumentarium. Met vriendelijk vragen bereik je hier niets.

Een ander werkveld blijft de veelvoorkomende criminaliteit. De samenwerking met partners ligt hier voor de hand omdat onderzoek leert dat preventie en ondersteunende maatregelen op dit gebied resultaat kunnen bieden. Maar het strafrecht is bij uitstek geschikt om waar nodig ook duidelijk te maken: tot hier en niet verder.

Tot slot zal het OM de focus richten op het afpakken van crimineel vermogen.

De schadelijke en ondermijnende werking van crimineel geld kan zeer groot zijn. Maar in alle gevallen geldt dat we als samenleving moeten uitstralen dat criminaliteit niet mag lonen.

En het strafrecht, het OM biedt bij uitstek de mogelijkheid om het af te nemen.

Maar ook hier geldt dat het aantal partners waarmee kan worden samengewerkt groot is. Dat de creativiteit op dat gebied erg groot kan zijn. Je kunt zoeken naar partners die je wijzen op crimineel geld, die helpen bij het blootleggen van witwasconstructies. Maar je kunt ook private partners zoeken die evenzeer belang hebben bij een gezond financieel systeem en die kunnen helpen met het opwerpen van drempels.

Mijnheer de voorzitter, Ik dreig mijn hand te overspelen door als genodigde op het feest van het Hof en van mr. van den Dungen teveel OM-slingers op te hangen. Vergeef me die vrijpostigheid.

Ik stop snel. Het is vrijdagmiddag. En er staat een borrel te wachten. Een klassieke en krachtige combinatie.

Ik wens de nieuw geïnstalleerde rechter een gelukkige tijd op Bonaire en wens hem veel wijsheid in het bedelen van het recht aan de 'hende humilde' van dit eiland.

Dank U !